

DE ENTERTAINER

van john osborne regie eric de vroedt

---

toneelgroepamsterdam

–
rolverdeling op achterzijde

van john osborne

regie, vertaling & bewerking eric de vroedt

dramaturgie willemijn barelds

scenografie maze de boer

compositie & geluidsontwerp

florentijn boddendijk, remco de jong

liedteksten florentijn boddendijk,

gijs scholten van aschat

lichtontwerp bernie van velzen

kostuums lotte goos

–
assistentie regie eva tijken

assistentie scenografie evelien stichelmeyer

dans- en zangbegeleiding jacobien elffers

goocheladvies peter hanssen goochelarij

hoofd techniek & productie götz schwörer

productieleiding angelina kroft

techniek daan van oene (1e inspicieënt),

emile bleeker, sebastiaan kruijs,

dennis van scheppingen, martijn smolders,

ruud de vos, daan westendorp

kap & grime david verswijveren

kostuumatelier margriet beentjes (kleedwerk),

farida bouhbouh, wim van vliet (hoofd)

uitvoering set kloosterboer bv, levtec

constructieadvies pieter pollemans

repetitor robert joosten

castingadviezen hans kemna

fotografie jan versweyveld

grafisch ontwerp brigiet van den berg,

jan versweyveld

publiciteit fleur kruis

druk ssp amsterdam

met dank aan niek oostendorp, oogappel

optiek, stadsschouwburg amsterdam

#deentertainer

De voorstelling duurt circa 2 uur, geen pauze.

gijs scholten van aschat | hoorn | 2014

DE ENTER TAINER

over de entertainer

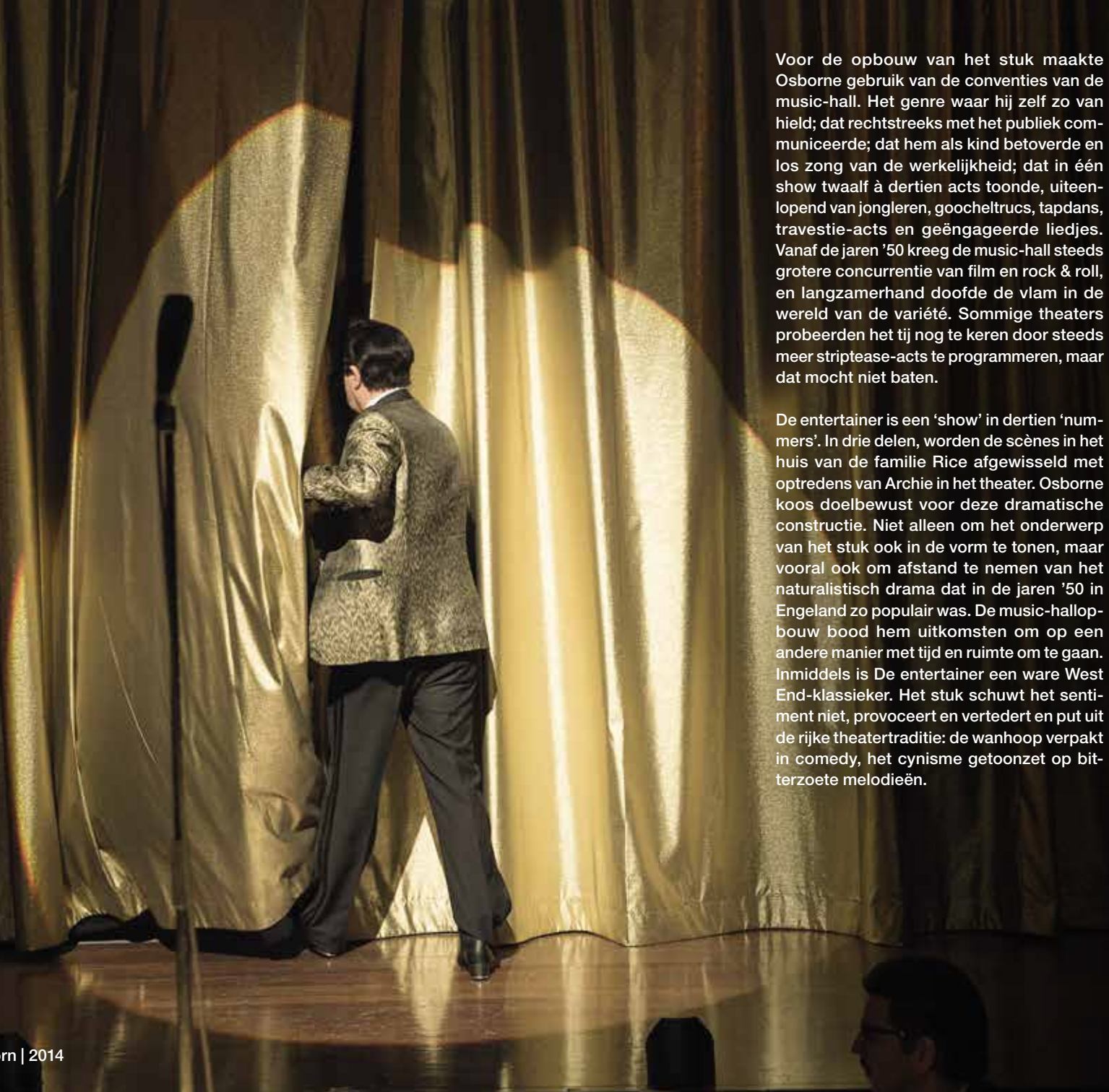
–
*'The music hall is dying, and, with it,
a significant part of England.'*

Met deze zin begint John Osborne zijn voorwoord bij *De entertainer* en legt meteen een belangrijk thema van het stuk bloot: crisis. In een ingenieuze, dramatische constructie toont Osborne de ondergang van een land dat ooit een wereldmacht was, alsmede de teloorgang van een groots theatergenre.

Tegen de achtergrond van de Suez Crisis, de instabiliteit van de Engelse politiek, het verlies van koloniën en de enorme toestroom van immigranten uit verschillende delen van de wereld, speelt zich een familiedrama in optima forma af. Zoals in Arthur Millers *Death of a Salesman* gaat het in *De entertainer* eveneens om de laatste dagen van een ooit succesvol handelsman. Archie Rice is de handelsman in entertainment die gemangeld wordt door het systeem, de tijd en de veranderende wereld. Verknocht aan zijn oude dromen en zelfbeeld, verlangt hij naar de intensiteit en meeslependheid die het theater het publiek kan bieden. Hij beseft echter dat hij zichzelf en zijn omgeving steeds meer voor de gek houdt. De politieke en artistieke crisis wordt een existentiële: als zijn droom niet meer te redden valt, blijft er voor Archie Rice niets anders over dan de afgrond van de werkelijkheid.

Voor de opbouw van het stuk maakte Osborne gebruik van de conventies van de music-hall. Het genre waar hij zelf zo van hield; dat rechtstreeks met het publiek communiceerde; dat hem als kind betoverde en los zong van de werkelijkheid; dat in één show twaalf à dertien acts toonde, uiteenlopend van jongleren, goocheltrucs, tapdans, travestie-acts en geëngageerde liedjes. Vanaf de jaren '50 kreeg de music-hall steeds grotere concurrentie van film en rock & roll, en langzamerhand doofde de vlam in de wereld van de variëte. Sommige theaters probeerden het tij nog te keren door steeds meer striptease-acts te programmeren, maar dat mocht niet baten.

De entertainer is een 'show' in dertien 'nummers'. In drie delen, worden de scènes in het huis van de familie Rice afgewisseld met optredens van Archie in het theater. Osborne koos doelbewust voor deze dramatische constructie. Niet alleen om het onderwerp van het stuk ook in de vorm te tonen, maar vooral ook om afstand te nemen van het naturalistisch drama dat in de jaren '50 in Engeland zo populair was. De music-hallobouw bood hem uitkomsten om op een andere manier met tijd en ruimte om te gaan. Inmiddels is *De entertainer* een ware West End-klassieker. Het stuk schuwt het sentiment niet, provoceert en vertedert en put uit de rijke theatertraditie: de wanhoop verpakt in comedy, het cynisme getoonzet op bitterzoete melodieën.

eric de vroedt, mariana aparicio torres, fred goessens, gijs scholten van aschat,
janni goslinga, alwin pulinckx | hoorn | 2014

synopsis

–

De entertainer is het portret van de familie Rice: drie generaties variétéartiesten die ieder op eigen wijze worstelen met de razendsnel veranderende wereld. Terwijl vader Archie samen met zoon Frank in het theater een middelmatige music-hallshow opvoert, komt zijn dochter Jean onverwacht op bezoek. De gesprekken tussen de familieleden thuis worden afgewisseld met de optredens van Archie, die met sarcastische liedjes zijn publiek in het theater een spiegel voorhoudt. Wanneer de familie verenigd is en de drank zijn werk doet, wordt een pijnlijk familiedrama voelbaar van vijf gezinsleden die allen schreeuwen om gezien en gehoord te worden.

auteur

–

john osborne

John Osborne (1929-1994) veranderde in 1956 het Engelse theater voorgoed toen zijn stuk *Look Back in Anger* in première ging. Hij choqueerde het publiek met dit beroemde working-class drama vol rauwe dialogen en onverholen maatschappijkritiek. Osborne werd, in navolging van zijn hoofdpersonage Jimmy Porter, hét boegbeeld van de naoorlogse generatie: de *Angry Young Men*. Zijn werk wortelt in een diepe verontwaardiging over maatschappelijke wan-toestanden.

Na het succesvolle *Look Back in Anger* werd Osborne door Englands grootste acteur, Laurence Olivier, gevraagd een stuk voor hem te schrijven. Osborne schreef *De entertainer* (1957) en situeerde het verhaal in de wereld van het Engelse variété-theater: de music-hall. Olivier noemde het zijn *'mooiste rol in een eigen-tijds stuk.'*

In *De entertainer* maakt Osborne de crisis op elk vlak voelbaar: politieke, sociaal-economische, artistieke, relationele en existentiële crises vloeien naadloos in elkaar over.

regie

–

eric de vroedt

Eric de Vroedt (1972) is al enige jaren als regisseur verbonden aan Toneelgroep Amsterdam. In het kader van TA-2 registreerde hij eerder *A Streetcar Named Desire* en *Glengarry Glen Ross*. Met Arthur Millers *Na de zondeval* maakte hij zijn debuut in de grote zaal. In 2013 sloot De Vroedt zijn succesvolle project *mightysociety* af: een tiendelige reeks geëngageerd theater over brandende, actuele kwesties. De Vroedt ontving voor het project in 2012 de Amsterdamprijs, de Prijs van de Kritiek en de Clara Meijer-Wichmann Penning. In 2013 en 2014 zette De Vroedt zijn eerste stappen in het Duitse theater. Bij Schauspielhaus Dortmund regisseerde hij *Mightysociety* – *Die Restposten*, de vierde voorstelling uit zijn eigen *mightysociety*reeks. In Schauspielhaus Bochum ging dit seizoen in zijn regie *Freitag* van Hugo Claus in première.

scenografie

–

maze de boer

De jaren '50 vormen het vertrekpunt voor het toneelbeeld dat Maze de Boer ontwierp. Een glittergordijn en de tekst *'Every night, party night'* erboven markeren de start van een heuse music-hallperformance. Vóór dit gordijn worden de theateroptredens van Archie Rice gespeeld. Achter dit gordijn leidt een diepe trechter naar de woonkamer van de familie Rice. In die kamer starten de familie-scènes als een *tableau vivant*. De scènes worden echter gespeeld in de trechtersvormige tussenruimte, waar elke gedraging wordt uitvergroot. Een ruimte tussen kamer en toneel, tussen privé en podium, tussen realiteit en utopie, waarin de personages balanceren op de rand van de afgrond.

'In De entertainer valt de hele wereld uit elkaar: zonen worden naar een verre oorlog gestuurd; huwelijken staan op springen door vreemdgaan en hoerenloperij; theaters worden weggeconcurrereerd door stripteasetenten en televisie; deurwaarders staan voor de deur – een faillissement kan alleen nog worden afgewend door ontduiking of te leven op krediet. Het stuk schetst een roerend beeld van het overleven van vijf leden van een verknipte familie, die met veel humor het hoofd boven water proberen te houden. Gelukkig hebben ze altijd hun muziek nog: met vlijmscherpe liedjes en hilarische acts voorzien zij hun eigen levens, de samenleving, de politiek en het ondergaande wereldrijk van vilein commentaar. De entertainer maakt van de ondergang een ontroerend en meeslepend feestje. Bij naderend onheil en permanente crisis zijn humor en muziek soms de enige remedies. 'Laat ons lekker camoufleren / Dansen zingen amuseren / Entertainer zonder schroom / Ik leef liever in de droom / Ik doe alles voor de show.' – Eric de Vroedt

muziek

–

florentijn boddendijk en remco de jong

In de optredens van Archie Rice vormen de liedjes die hij ten gehore brengt het middelpunt. Op nieuwe teksten van Florentijn Boddendijk en Gijs Scholten van Aschat zijn variéte nummers gemaakt, die door Alwin Pulinckx live worden begeleid op een speciaal voor deze voorstelling ontwikkeld '78toerenUSB-orgel'. In dit orgel hebben Remco de Jong en Florentijn Boddendijk historische klanken uit de gehele vorige eeuw opgeslagen. Hierdoor klinkt de muzikale begeleiding op een moderne manier ouderwets gezellig. Weemoed en nostalgie ontmoeten engagement en realiteit in muziek die zowel aan het hier en nu refereert, als aan de tijd van de music-hall en variété.

**‘Zie je dit gezicht?
Dit gezicht kan gloeien van
warmte en menselijkheid.
Het kan zingen en vol vuur
de meest niet-grappige
verhalen vertellen aan
een zaal vol saaie klojo’s
en – toch gebeurt er
helemaal niks.’**

Archie Rice

de entertainer

amsterdam stadsschouwburg
(020 624 23 11)

wo 13 t/m za 16 aug
di 19 t/m za 23 aug

ensemble & gasten

kitty courbois, hélène devos, jip van den dool, roeland fernhout, fred goessens, janni goslinga, aus greidanus jr., marieke heebink, robert de hoog, gaité jansen, hans kesting, hugo koolschijn, ramsey nasr, chris nietvelt, celia nufaar, frieda pittoors, alwin pulinckx, halina reijn, vanja rukavina, gijs scholten van aschat, bart slegers, eelco smits, mariana aparicio torres, johan van assche, juliette binoche, laura de boer, evgenia brendes, charlie-chan dagelet, katelijne damen, tamar van den dop, harm duco schut, marc van eeghem, suzanne grotenhuis, abke haring, fedja van huêt, kevin janssens, marwan chico kenzari, anna raadveld, matteo simoni, karina smulders, leon voorberg, camilla siegertsz

seizoen 14 | 15

premières

maria stuart

van friedrich schiller
regie ivo van hove
productie toneelgroep amsterdam/
toneelhuis
nov, dec 14, jan, feb, mrt 15

medea

van simon stone naar euripides
regie simon stone
dec 14, jan, feb, mrt, apr 15

antigone

van sophocles
regie ivo van hove
productie barbican london, théâtres
de la ville de luxembourg i.s.m.
toneelgroep amsterdam
coproductie edinburgh international
festival, théâtre de la ville – paris,
ruhrfestspiele recklinghausen
feb, mrt, apr, mei 15

coningin lear

van tom lanoye naar shakespeare
regie eric de vroedt
mrt, apr 15

songs from far away

van simon stephens
regie ivo van hove
coproductie mostra internacional de
teatro de são paulo
mrt 15

kings of war

van william shakespeare
regie ivo van hove
coproductie barbican london, holland
festival, théâtre national de chaillot
jun 15

een bruid in de morgen

van hugo claus
regie maren e. bjørseth
productie ta-2/frascati producties
okt 14

reprises

de entertainer

van john osborne
regie eric de vroedt
aug 14

the fountainhead

van ayn rand
regie ivo van hove
aug, sep, okt 14

hamlet vs hamlet

van tom lanoye naar shakespeare
regie guy cassiers
productie toneelgroep amsterdam/
toneelhuis
sep, okt 14

lange dagreis naar de nacht

van eugene o'neil
regie ivo van hove
sep 14

angels in america

van tony kushner
regie ivo van hove
sep, okt 14

scènes uit een huwelijk

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie kaaithheater
nov, dec 14

la voix humaine

van jean cocteau
regie ivo van hove
nov 14

othello

van william shakespeare
regie ivo van hove
nov 14, mei 15

nora

van henrik ibsen
regie thibaud delpeut
apr, mei 15

na de repetitie / persona

van ingmar bergman
regie ivo van hove
coproductie théâtre de la place (liège),
théâtres de la ville de luxembourg, maison
des arts de créteil
mei 15

ta-junior

king lear jr.

naar william shakespeare
regie victor mentink, priscilla vaudelle
mrt, apr 14

ta-alliantie

hetty & george

van george groot, adelheid roosen
regie titus muizelaar
coproductie adelheid | female economy,
bellevue lunchtheater
nov, dec 14

toneelgroep amsterdam marixstraat 427 | 1017 pk amsterdam | (020) 795 99 00
tga.nl | info@tga.nl | @tgamsterdam | facebook.com/toneelgroepamsterdam

DE ENTERTAINER

archie rice

gijs scholten van aschat

phoebe rice

janni goslinga

billy rice

fred goessens

jean rice

mariana aparicio torres

frank rice

alwin pulinckx